

NOVINKA agentury EU pro drogy v Lisabonu

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2008: OPIÁTY JSOU STÁLE JÁDREM DROGOVÉHO PROBLÉMU V EVROPĚ

Varovné signály týkající se nejzávažnějšího evropského problému v oblasti drog zaznamenala agentura EU pro drogy

(6.11.2008, LISABON **EMBARGO 10:00 SEČ/bruselského času**) Změny trendů souvisejících s heroinem v Evropě podněcují k tomu, aby země této problematice věnovaly náležitou pozornost a byly připraveny zasáhnout. Toto prohlášení dnes v Bruselu vydala **agentura EU pro drogy (EMCDDA)** v souvislosti se zveřejněním své **Výroční zprávy za rok 2008: stav drogové problematiky v Evropě**.

EMCDDA odhaduje, že v EU a v Norsku je celkem 1,3 až 1,7 milionu problémových uživatelů opiátů. Nejvýznamnější část zdravotních a sociálních problémů a s tím spojených výdajů v oblasti drog v Evropě souvisí právě s heroinem. Dnes uveřejněné údaje upravují dřívější hodnocení **EMCDDA**, která naznačovala pozvolné zlepšování situace ve spojitosti s heroinem. Nově je upozorňováno na to, že se situace související s heroinem „stabilizovala, nicméně dále se nelepší“. Rekordní produkce opia v **Afghánistánu** v roce 2007 rovněž prohloubila obavy **EMCDDA** z dalších potenciálních problémů souvisejících s heroinem v Evropě ⁽¹⁾.

„Stávající důkazy nesvědčí o epidemickém nárůstu problémů ve spojitosti s heroinem, tak jak to většina Evropy zažila v 90. letech 20. století,“ podotýká **ředitel agentury Wolfgang Götz**. „Nemůžeme však ignorovat hrozbu, kterou představuje příliv dostupného heroínu na světový trh, obavy vycházející z ukazatelů užívání heroínu ani údaje naznačující, že syntetické opiáty mohou být rostoucím problémem. Těmto problémům je třeba věnovat zvýšenou pozornost. Abychom však mohli zajistit, že Evropa bude schopná rychle reagovat, je nutné zlepšit citlivost našich informačních systémů na tyto změny v souvislosti s dostupností a užíváním těchto neškodlivějších návykových látek.“

Ve většině zemí EU souvisí s užíváním opiátů 50 % až 80 % všech žádostí o léčbu. Každý rok v Evropě dojde k nejméně 7 až 8 tisícům úmrtím způsobených drogami, přičemž předávkování drogami je jednou z hlavních příčin úmrtí mezi mladými Evropany. Přibližně 80 % smrtelných předávkování souvisí s užíváním opiátů a injekční užívání těchto drog je jednou z hlavních příčin šíření infekčních nemocí - odhaduje se, že virem HIV se v Evropě v souvislosti s užíváním drog každoročně nakazí přibližně 3 000 lidí, a z údajů jednotlivých zemí vyplývá, že kolem 40 % injekčních uživatelů drog se nakazí virem hepatitidy C (VHC). Substituční léčba závislosti na opiátech je nyní dostupná ve všech **členských státech EU, Chorvatsku a Norsku**. Každoročně tuto léčbu podstupuje zhruba 600 000 uživatelů opiátů.

Varovné signály zdůrazňují potřebu zvýšené pozornosti zaměřené na užívání heroínu

„Ukazatele trendů v užívání opiátů svědčí o znepokojivém vývoji,“ uvádí agentura **EMCDDA**. Dnešní zpráva například ukazuje, že počet záchytů heroínu se ve většině sledovaných zemí v období let 2003–2006 zvýšil o více než 10 %. Množství heroínu zadrženo v **Turecku**, což je velmi významná tranzitní země, se během této doby více než zdvojnásobilo. Celkový objem záchytů heroínu v Evropě v roce 2006 dosáhl odhadem 19,4 tun (48 200 záchytů) (tabulky SZR-7; SZR-8). Monitorování importu a nabídky heroínu v Evropě je náplní nedávno zveřejněného přehledu agentury **EMCDDA** ⁽²⁾.

Údaje z různých stran Evropy mimoto nasvědčují tomu, že neustále přibývají noví uživatelé heroínu, a sice „takovým tempem, že závažnost problému se v blízké budoucnosti významně nesníží“. Počet nových žádostí o léčbu drogově závislých osob, u nichž je heroin primární drogou, se v roce 2006 zvýšil přibližně v polovině

sledovaných zemí (tabulka TDI-3, i). Zvláštní znepokojení vyvolávají studie z některých zemí, které naznačují, že stále dochází k zahájení injekčního užívání opiátů u nových případů. V **Estonsku, Litvě, Rakousku a Rumunsku*** bylo přítom více než 40 % injekčních uživatelů drog mladších 25 let (obrázek 9, kapitola 6, *výroční zpráva*).

V rozporu s celkovým klesajícím trendem úmrtí způsobených drogami mezi lety 2000 a 2003 nyní údaje naznačují stagnaci nebo dokonce zhoršení, jak hlásí většina členských států (tabulka DRD-2, obr. DRD-8). Heroin je nejčastěji uváděnou drogou v souvislosti s drogovými úmrtími, ale zmiňovány jsou i jiné opiáty. Zatímco průměrný věk osob umírajících v Evropě na předávkování roste (pohybuje se kolem 35 let), celá řada zemí (**Bulharsko, Estonsko, Řecko, Lotyšsko, Lucembursko, Rakousko a Rumunsko**)* hlásí poměrně významný podíl drogových úmrtí mezi osobami mladšími 25 let – což rovněž potvrzuje přítomnost mladších uživatelů v těchto zemích (obrázky DRD-2; DRD-9 i, ii, iii).

Syntetické opiáty: zneužívání a nezákonná výroba

Velká pozornost se letos věnuje nárůstu hlášených problémů souvisejících se syntetickými opiáty. V **Lotyšsku a Estonsku** se např. objevují známky rostoucích problémů spojených s dostupností 3-metylfentanylu (fentanylu). Původ této drogy není znám, ačkoliv některé zprávy ukazují na jeho nezákonnou výrobu v zemích, které hraničí s **EU**. Co se týče účinku této drogy, fentanyl má značně vyšší potenci než heroin a jeho užívání může být mimořádně rizikové. To potvrzuje i více než 70 smrtelných otrav souvisejících s fentanylem, které v roce 2006 nahlásilo **Estonsko**. Agentura **EMCDDA** dnes rovněž zveřejnila nový „profil drogy“ věnovaný fentanylu ⁽³⁾.

Z výzkumu vyplývá, že u uživatelů heroínu se po převedení na substituční léčbu, v rámci které se užívají látky jako metadon nebo buprenorfin, výrazně snižuje riziko předávkování. Metadon je však v Evropě uváděn v toxikologických zprávách u některých úmrtích. Je prokázáno, že správné postupy předepisování těchto látek mohou počet těchto úmrtí snížit. V rámci vývoje klinické praxe v této oblasti je proto třeba přihlížet k otázkám prevence předávkování. Metadonová úmrtí však podle všeho přímo nesouvisí s mírou rozšíření substituční léčby (viz rámeček „Úmrtí související se substituční léčbou“, kapitola 7, *výroční zpráva*).

Wolfgang Götz říká: „Snížení počtu úmrtí spojených s drogami je významným cílem většiny národních protidrogových strategií, je však třeba, aby se naše slova proměnila ve skutky. Nemůžeme tolerovat skutečnost, že každou hodinu umírá v důsledku předávkování, kterému bylo možné předejít, jeden z našich mladých spoluobčanů. Naší prioritou musí být opatření, která povedou k prevenci předávkování a musíme se zaměřit na nejvíce ohrožené skupiny, jako jsou osoby právě propuštěné z vězení nebo osoby, u nichž došlo k relapsu po ukončení léčby“ ⁽⁴⁾.

Poznámky:

⁽¹⁾ Celosvětová produkce opia se v roce 2007 zvýšila o 34 % na odhadem 8 870 tun, a to hlavně v důsledku nárůstu produkce opia v Afghánistánu (8 200 tun v roce 2007). Celosvětová produkce heroínu tak pravděpodobně dosáhla 733 tun (UNODC, 2008). V nedávno zveřejněné studii UNODC *Přehled produkce opia v Afghánistánu v roce 2008 (Afghanistan Opium Survey 2008)* se odhaduje, že afghánská produkce opia v roce 2008 poklesne o 6 % na 7 700 tun.

http://www.unodc.org/documents/publications/Afghanistan_Opium_Survey_2008.pdf

⁽²⁾ Technický list agentury EMCDDA: „Monitorování dovozu heroínu do Evropy“, dostupný na adrese:

<http://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-datasheets>

⁽³⁾ Profil fentanylu vypracovaný agenturou EMCDDA, je dostupný na adrese:

<http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>. Další informace viz: Ojanperä, I., Gergov, M., Liiv, M., Riikoja, A. a Vuori, E. (v tisku), „An epidemic of fatal 3-methylfentanyl poisoning in Estonia“, *International Journal of Legal Medicine* (v tisku).

⁽⁴⁾ Osoby právě propuštěné z vězení jsou vystaveni akutnímu riziku úmrtí a to zejména v důsledku poruch souvisejících s užíváním drog a ve spojitosti s předávkováním. Nedávná studie (provedená ve Spojeném království) zjistila, že největší riziko těmto osobám hrozí v průběhu prvního týdne po propuštění, kdy je pravděpodobnost úmrtí v souvislosti s drogami u mužů přibližně osmkrát a u žen více než desetkrát vyšší než v průběhu celého prvního roku po propuštění (viz rámeček o tomto tématu v kapitole 7, *výroční zpráva*).

Více informací o tématech, jimž se věnuje tato tisková zpráva, naleznete v kapitolách 6 a 7 *výroční zprávy*.

Údaje uvedené ve *výroční zprávě* za rok 2008 se vztahují k roku 2006 nebo k poslednímu roku, ve kterém byly tyto údaje k dispozici.

Číselné údaje a tabulky uvedené v této tiskové zprávě je možné najít ve *Statistickém věstníku 2008* dostupném na adrese <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>

Informace o produktech, tiskových zprávách, službách a událostech souvisejících s *výroční zprávou* a příslušné odkazy naleznete na adrese <http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>

* Země jsou uvedeny v pořadí podle protokolu EU.